

Юлія Новіцька
(м. Житомир)

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ АНАТОЛІЯ ЛЕВІЦЬКОГО В КРАКОВІ ЗА ЧАСІВ АВСТРО-УГОРСЬКОЇ МОНАРХІЇ

XIX століття в історії України, коли українці не мали своєї держави, вони жили і працювали в інших державах, збагачуючи своїми досягненнями іноземну державу. Одним із таких представників є Анатолій Левіцький.

Левіцький Анатолій - історик, професор Ягеллонського університету. Народився 4 квітня 1841 року в Присовцях під Зборовом. Син Григорія, греко-католицького настоятеля тамже, пізніше настоятеля і декана в Золочові. Після закінчення гімназії в Терноплі (1861) навчався у Львівському університеті у 1862-1866 роках, під керівництвом Антонія Малецького і Генрика Зесберга, який вважав його найвидатнішим серед своїх львівських учнів. Як гімназійний вчитель в Переишлі (28 березня 1867 - серпень 1879), написав кілька праць "Мешко II" (кандидатська дисертація), "Вратислав II чеський польський король", "Огляд найдавнішої історії Перемишля" та здобув ступінь доктора філософії (кандидата філософських наук) у 1875 році. Належав до Педагогічного товариства і був членом Перемишльського повіту 1875-1879 [1].

Переїздить до Львова, де з 8 червня 1879 року аж до серпня 1883 року А. Левіцький навчає історії та географії в IV гімназії. В 1879-1883 роках був членом історичної комісії Академії Творчості у Львові, де виголошував багато рецензій та статей з раньоп'ятівського періоду на тему Казимира Відновителя, заповіту Кривоустого, хроніки про Петра Власта та Мешка Старого, які були надруковані в 1879, 1881-1882 роках у "Przewodniku Naukowo-Literackim" ("Науково-літературному довіднику") і в 1881 році в "Muzeum" ("Музей"). Також на замовлення Крайової шкільної ради написав підручник з історії Польщі для середніх галицьких шкіл під назвою "Zarys historii Polski i krajow ruskich z nią polasczonych" ("Коротка історія Польщі і руських земель з нею з'єднаних"), перше видавництво відбулося в Кракові у 1884 році. Цей підручник був написаний згідно тодішніх наукових та дидактичних вимог. Пізніше, в третьому виданні 1897 року, автор додав події 1795-1897 років, а також одночасно приготував скорочену версію підручника. За життя історика було 7 видань цього підручника, в тому числі одне було видане у Києві. В початковому періоді міжвоєнного двадцятиріччя підручник Левіцького, доповнений та заактуалізований Яном Фредбергом, використовувався в середніх школах у всій державі. Популярністю користувалася навіть коротка версія підручника Анатолія Левіцького, який був упорядкований Х.Гольдрингом. І навіть в 1947 році в Лондоні була видана повна версія цього підручника упорядкована Я.Ясновським і Ф.Ленцовським [2, s.224].

Останній період свого життя 1883-1899 роки вчений провів у Кракові. Спочатку з 24 липня 1883 року на посаді професора надзвичайного, а пізніше-звичайного. З 12 квітня 1887 року на кафедрі історії Австрії Ягеллонського університету. У своїх лекціях широко розглядав загальноєвропейський фон історії, а також багато уваги присвячував історії Польщі. Був представником Краківської історичної школи. Головних в історії вважав монархів [1]. В 1894/95 навчальному році виконував обов'язки декана філософського факультету. Також був вибраний

у 1888-1899 роках членом Екзаменаційної комісії для кандидатів у вчителі у гімназії та реальні школи. А в 1889-1899 роках теж був вибраний членом-коресподентом Центральної комісії для дослідження та збереження пам'яток мистецтва та історичних пам'яток. Найсильніші зв'язки мав з Академією Творчості. У 1883-1899 роках він був членом її історичної комісії, потім в 1889-1899 роках секретарем тієї ж комісії. 30 вересня 1889 року був членом-коресподентом Академії Творчості [2, s.224-225].

В цей період змінює свої зацікавлення. Займається XV століттям, вчений приготував збірник джерел, який мав на той час фундаментальне значення для польської науки. У зв'язку з цим у 1891 році дослідив архіви Вроцлава, Дрездена, Гданьська і Крулевця. Внаслідок цих досліджень світ побачив в науковій серії "Monumenta Medii Aevi" ("Пам'ятники середньовіччя"): "Index actorum saeculi XV" ("Індекс актів XV століття") в 1888 році у Кракові. Цей збірник містить більше 5 000 позицій і до сьогодні залишається цінним довідником для дослідників XV століття. Також в 1891 та 1894 роках у Кракові він видав два томи "Codex epistolaris saeculi XV" ("Епістолярного кодексу XV століття"), які дуже розширили джерельну базу періоду 1382-1501 років і відкрили близько 800 незначених до того документів. Також Анатолій Левицький багато писав критичних матеріалів, зокрема рецензії, статті, що стосувалися XIV і XV століть, які публікували наукові журнали того часу, зокрема "Kwartalnik Historyczny" ("Історичний кварталник") і "Przegląd Polski" ("Огляд Польщі"). Також він видавав і більш поважні праці, зокрема „Wstąpienie na tron Polski Kazimierza Jagiellońskiego” ("Вступ на трон Казимира Ягеллончика"), „Król Zygmunt Luksemburski a Polska 1420-1436” ("Король Зигмунт Люксембургський і Польща 1420-1436"), „Przymierze Zygmunta W. Ks. Litewskiego z królem rzymskim Albrechtem II” ("Союз Зигмунта Великого Князя Литовського з королем римським Альбрехтом II"). А його монографія „Powstanie Świdrygiełły” ("Повстання Свідригайла") була нагороджена Історично-літературним товариством у Парижі [2, s.225].

Поряд з науковою працею займався також педагогічною. Викладав одночасно чотири предмети з історії Польщі в двох краківських жіночих закладах: в 1886-1897 роках у Вищій жіночій школі ім. Святої схоластики, додаткові курси та в 1885-1896 на Курсах ім. Адріана Баранецького.

Важка праця підірвала його здоров'я і міцний організм. Після інфаркту під час засідання Ради філософського факультету Ягеллонського університету в 1895 році щораз далі погіршувалося його здоров'я і незважаючи на зусилля лікарів він помирає 25 квітня 1899 року, залишаючи незакінчені наукові праці. Як людина, він був скромним, доброзичливим, товариським. В надгробній промові Станіслав Смолка його уособленням зникаючого типу "gente Ruthenus, natione Polonus" ("з походження українець за національністю поляк"). Похований на Раковицькому цвинтарі в Кракові в родинному склепі, де спочивають його дружина Анна з Мекерів (14.IX.1855-9.IX.1919) та син Анатолій (6.IV.1881 - 11.X.1950) [3].

Отже, Анатолій Левицький зробив великий розвиток в дослідженні всесвітньої історії, зокрема польської. Він був непересічним вченим та педагогом. Його діяльність ще раз засвідчила, що українці працьовитий народ, і в будь-якому середовищі отримують визнання.

Література:

1. Lewicki Anatol. - Рехим доступу: http://pl.wikipedia.org/wiki/Anatol_Lewicki
2. Mitkowski J. Anatol Lewicki (1841-1899) // Polski Słownik Biograficzny: w 48 t. / Red. E. Rostworowski. - T. XVII. - Wrocław - Warszawa - Kraków Zakład Narodowy imienia Ossolińskich Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1972. - S. 224-225.

3. Spis osób pochowanych na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie (osoby pochowane do 1939 r.). - Режи „ доступу <http://cmentarium.sowa.weosite.pl/Cmentarze/spisRakow.html>